

Затверджую
Проректор з наукової роботи
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара
Олег МАРЕНКОВ
« 3 » 06 2024

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Соскова Романа Романовича “Проблеми кримінальної відповідальності за перешкодження професійній журналістській діяльності”, представленої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право

ВИТЯГ

з протоколу № 3 міжкафедрального семінару юридичного факультету
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
від 12 червня 2024 року

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ: д-р юрид. наук, проф., професор кафедри адміністративного і кримінального права **Н.С. Юзікова** (12.00.08 – кримінальне право і процес).

СЕКРЕТАР: канд. юрид. наук, доц., доц. кафедри цивільного, трудового та господарського права **О.А. Грабильнікова** (12.00.07 – адміністративне право і процес)

Присутні: д-р юрид. наук, проф. **О.Л. Соколенко** (12.00.07 – адміністративне право і процес); д-р юрид. наук, проф. **Т. В. Корнякова** (12.00.08 – кримінальне право і процес); д-р юрид. наук, проф. **О.В. Сачко** (12.00.09 – кримінальне право і процес); канд. юрид. наук, доц. **О. П. Литвин** (12.00.07 – адміністративне право і процес); д-р юрид. наук, доц. **Є. А. Кобрусєва** (12.00.07 – адміністративне право і процес); канд. юрид. наук, доц. **О. В. Лахова** (12.00.08 – кримінальне право і процес); д-р юрид. наук, проф. **К. В. Бережна** (12.00.07 – адміністративне право і процес); канд. юрид. наук, доц. **Л. М. Мудриєвська** (12.00.01 – теорія держави і права); д-р істор. наук, проф. **В. М. Калашніков** (12.00.01 – теорія держави і права); канд. юрид. наук, доц. **Заворотченко Т.М.** (12.00.02 – конституційне право, муніципальне право); канд. юрид. наук, проф. **І. Г. Алексєєнко** (12.00.01 – теорія держави і права); д-р юрид. наук, старш. наук. співроб. НПЦ НАН України і МОН України **Є. А. Булат** (12.00.03 – цивільне право і процес); д-р юрид. наук, проф. **І. В. Патерило** (12.00.07 – адміністративне право і процес), д-р юрид. наук, проф. **О.В. Марченко** (12.00.07 – адміністративне право і процес), д-р юрид. наук, доц. **Капітаненко Н.П.** (12.00.07 – адміністративне право і процес)

Запрошені: аспірант **Р.Р. Сосков** (здобувач).

Порядок денний: розгляд і обговорення дисертаційної роботи **Соскова Романа Романовича** на тему **“Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності”**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право.

Дисертацію виконано на кафедрі адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Тема дисертації затверджена вченою радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, науковим керівником призначено доктора юридичних наук, проф. Корнякову Т.В. (протокол № 4 від 19.11.2020 р.). Підготовка здобувача третього рівня вищої освіти здійснюється за акредитованою освітньо-науковою програмою «Право» зі спеціальності 081 Право (Сертифікат про акредитацію освітньої програми 8127, дійсний до 01.07.2029 р.)

Слухали: доповідь **Соскова Романа Романовича**, “Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності”, подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право.

Усі документи подано в повному обсязі. Перевірку дисертаційної роботи на плагіат було здійснено комісією у складі: канд. юрид. наук, доц., доц. кафедри цивільного, трудового та господарського права **Грабильнікова О.А.**; викладач кафедри адміністративного і кримінального права **Дриголь О.О.**; канд. юрид. наук, доц, доц. кафедри адміністративного і кримінального права **Лахова О.В.** Під час перевірки дисертаційної роботи **Соскова Р.Р.** “Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності” на плагіат виявлено 14,60 % подібностей, 9,37% становлять збіги літературних джерел та збіги із публікаціями здобувача, коефіцієнт унікальності 85,40%. Вважаємо, що дисертаційна робота **Соскова Р.Р.** – самостійна праця, яку можна рекомендувати до захисту.

Роботу було розглянуто трьома фаховими експертами - канд. юрид. наук, професор, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права **Алексєєнко І.Г.**; д-р. юрид. наук, проф., проф. кафедри адміністративного і кримінального права **Сачко О.В.**; д-р. юрид. наук, проф., професор кафедри адміністративного і кримінального права **Соколенко О.Л.** Робота виконана на 19,1 авторських аркушах, дисертація структурована, наявні анотація, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел та літератури.

Доповідь **Р.Р. Соскова**

Шановні колеги, дозвольте запропонувати вашій увазі дисертацію з теми **“Проблеми кримінальної відповідальності за перешкодження професійній журналістській діяльності”**.

Актуальність і доцільність обраної теми наукового пошуку і цього дослідження обґрунтовується неабияким резонансом у науково - практичній і правозастосовній сферах, пріоритетністю і значенням кримінально - правової охорони професійної роботи журналістів після кількох революцій в Україні, зокрема революції гідності, рупором і інформаційним забезпечувальним засобом стала вільна преса, професійна журналістська діяльність, яка саме через професійну активність стала центром політичного тиску, фізичного перешкодження, пошкодження їх майна, технічних та інших засобів журналістської праці, і замахів на безпеку і життя журналістів, членів їх сімей, їх інформаторів та джерел інформації. Ще більше ці кримінально переслідувані злочини поширились із розгортанням бойових дій, бойового протистояння з бойовиками, у зонах спеціальних військових антитерористичних операцій з 2014 року, а далі із трагічним розпалюванням з 24 лютого 2022 року повномасштабної агресії проти України, адже журналістська інформація і розслідування її поширеним джерелом і способом фіксації масштабних злочинів міжнародно - кримінальної правової юрисдикції під час збройних конфліктів та воєнних бій і воєнного стану, які ще ляжуть в основу показових кримінальних процесі у межах міжнародних інститутів розслідування та глобально значимих злочинів, які є предметом розгляду, вироків судів та трибуналів під егідою ООН, міжнародного кримінального суду, ЄСПЛ і не тільки, враховуючи загибелі іноземних журналістів, що відкриває простір для застосування і екстериторіальних юрисдикцій для кримінального переслідування суб'єктів кримінального злочину (юридичних і фізичних осіб) засобами національних правових режимів та механізмів кримінально - правового захисту громадян і журналістів за кордоном. Більше того, міжнародно- правова оцінка та досвід забезпечення механізму кримінально - правового захисту на рівні національних правових систем, міжнародного права та застосування екстериторіальної юрисдикції до злочинного перешкодження професійній журналістській діяльності та правам, безпеці та життю журналістів, членам їх сімей та джерелам інформації в точках збройного протистояння у світі, особливо з урахуванням Ізраїльсько - Палестинського збройного конфлікту та протистояння з жовтня 2023 року навколо сектора Гази дуже поверхово чи взагалі мало розкрито в вітчизняних наукових дослідженнях та напрацюваннях, що значно послаблює формування ефективної системи та дієвому механізму запобігання та протидії цьому виду злочину та кримінальних правопорушень як на національному, так і рівні співпраці із інститутами зарубіжних юрисдикцій, а також міжнародними інститутами кримінально -

правового захисту. Насамкінець, в обґрунтування важливості обраної теми дослідження служить і той факт, що керівництвом Організації Об'єднаних Націй 12 квітня 2012 року було схвалено План дій ООН щодо безпеки журналістів та вирішення проблеми безкарності злочинів проти журналістів (UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity) як скоординовану відповідь з цієї проблеми, яка була розповсюджена серед усіх партнерських об'єднань та організацій. План дій ООН представляє собою координовану міжвідомчу систему, яка передбачає мультисторонній підходів у здійсненні на глобальному рівні стратегічної програми дій, які націлені на інтенсифікацію механізмів охорони і дієвому захисті професійної журналістської діяльності і роботи, сімей, колег і джерел інформації журналістів. На Генеральній Асамблеї ООН, що відбулась 18 грудня 2013 року, країни - члени ухвалили Резолюцію №68/163 націлену на посилення охорони та безпеки журналістської професії. Крім того, 2 листопада був проголошений Міжнародним днем боротьби із безкарністю злочинів проти професійної журналістської діяльності і доручила ЮНЕСКО організувати координаційну роботу з поступової імплементації цього Плану дій задля досягнення остаточної мети припинення практик безкарності злочинів проти журналістів і перешкоджання їх професійній діяльності. Протягом 10 років Генеральна Асамблея, Рада з прав людини, ЮНЕСКО та регіональні міжурядові організації працювали над нормативно - регуляторним вдосконаленням роботи із реалізації Плану дій ООН, прийняті відповідні резолюції, націлені на неодмінне посилення національних міжнародних рекомендованих стандартів безпеки професійної журналістської діяльності. У 2022 році десята річниця від Плану дій ООН щодо безпеки журналістів та вирішення проблеми безкарності злочинів проти журналістів, та декада сумлінної праці з його імплементації стали віхою для повторного підтвердження, повторного зобов'язання та перерозподілу зусиль для просування Плану ООН. Ще раз країни - члени ООН підтвердити актуальність Плану дій ООН як плану для всіх залучених сторін, які мають завдання захищати безпеку журналістів. Країни підтвердили політичну волю, мету та ресурси для досягнення цілей Плану ООН, посилити вплив на місцях, запобігти нападам та атакам на вільну пресу та ЗМІ, захистити журналістів у небезпеці та притягнути до відповідальності осіб, відповідальних за напади на журналістів, загрози їх життю та безпеці та безперешкодному здійсненню їх професійної діяльності. Так, 10-та річниця дала можливість підвести підсумки ключових досягнень протягом першого десятиліття реалізації Плану дій ООН, а також визначити шляхи вирішення проблем, які виникли на цьому шляху. У зв'язку з цим ЮНЕСКО координувала консультативний процес із залученням багатьох зацікавлених сторін, який включав регіональні та тематичні консультації для збору досвіду партнерів, найкращих практик щодо сприяння безпеці журналістів, кримінально - правового та

адміністративного захисту та охорони журналістів та їх професійної діяльності. Процес досяг кульмінації в листопаді 2022 року, коли представники урядів, громадянського суспільства та міжнародних організацій зібралися на конференції високого рівня з нагоди 10-ї річниці Плану у Відні, Австрія. Понад 50 країн підтвердили свою прихильність Плану дій ООН шляхом політичної декларації, доповненої державними заявами, а також закликом громадянського суспільства до дії. Країни - учасниці Плану дій ООН взяли на себе зобов'язання усунути нові та прийдешні загрози безпеці журналістів, свободі ЗМІ та плюралізму слова та свободі висловлення, такі як ті, що виникають у цифрову епоху, а також специфічні ризики, з якими стикаються жінки-журналістки у зв'язку зі своєю роботою. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Обрана тематика наукового дослідження посиляється на основоположні принципи, цілі і завдання та спирається на положення Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки, затвердженої Указом Президента України від 7 вересня 2021 року No 487/2021, Указу Президента України «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 - 2027 роки» від 11.05.2023 року No 273/2023, Розпорядження від 27 вересня 2022 р. N 850-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю», Плану дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова» затвердженого Комітетом міністрів Ради Європи 14 грудня 2022 року (Захист свободи думки і свободи засобів масової інформації,

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є надання комплексної кримінально - правової характеристики відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності як в умовах мирного часу, так і в особливих умовах збройних конфліктів та формування цілісної системи наукових знань про стратегічні і тактичні засади протидії відтворенню на національному рівні в Україні та міжнародному рівні.

Для досягнення поставленої мети роботою передбачається вирішити наступних задач: - визначити стан наукової розробленості і дослідженості проблематики злочинів проти журналістів та їх законної професійної журналістської діяльності; - надати правову та соціальну ціннісну характеристику професійної журналістської діяльності; - дослідити злочинні наміри і мотивацію злочинів проти журналістів, їх близьких та сімей та професійної журналістської діяльності; - охарактеризувати злочини проти журналіста, його близьких, сім'ї, законної професійної журналістської діяльності як об'єкт кримінально - правової охорони; - охарактеризувати професійну журналістську діяльність як об'єкт теоретико - прикладного кримінологічного аналізу; - надати характеристику злочинам проти журналіста, його близьких, сім'ї, законної професійної

журналістської діяльності на національному рівні в Україні та у загальносвітовому міжнародному вимірі; - охарактеризувати осіб (фізичних та юридичних), які вчиняють злочини проти журналіста, його близьких, сім'ї, законної професійної журналістської діяльності в мирний час та в умовах конфліктів та збройних протистоянь і військових дій; - навести характеристики об'єкту, об'єктивної сторони та предмету злочину проти журналіста, його близьких, сім'ї, законної професійної журналістської діяльності; - виділити суб'єктів та охарактеризувати суб'єктивний склад злочину проти журналіста, його близьких, сім'ї, законної професійної журналістської діяльності; - виявити мотив злочинів проти професійної журналістської діяльності та фактори її віктимізації мирний час та в умовах зон небезпеки і військових дій; - охарактеризувати суб'єктів та суб'єктивний склад злочину проти журналіста, його близьких, сім'ї, законної професійної журналістської діяльності; - надати пропозиції до нормативно - правової бази України для вдосконалення кримінально - правового захисту журналістів, їх близьких, сімей та законної професійної журналістської діяльності; - охарактеризувати стратегію і механізм протидії злочинам проти журналістів, їх близьких, сімей та законної професійної журналістської діяльності в мирний час, в умовах зон небезпеки і військових дій; - запропонувати заходи удосконалення кримінально - правової охорони журналістів, їх близьких та сімей та професійної журналістської діяльності в Україні та на міжнародному рівні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері протидії злочинам проти журналістів та їх законної професійної діяльності.

Предметом дослідження є комплекс злочинів проти журналістів, їх близьких, сімей, та їх законної професійної журналістської діяльності, як суспільно важливого фактору забезпечення права і свобод людини. Емпіричну базу дослідження складають дослідження, звіти та аналітичні доповіді, що містяться у матеріалах та на сайтах спеціальних установ ООН, Ради Європи та Європарламенту, Міжнародного червоного хреста, Офісу Генерального прокурора України, Міністерства внутрішніх справ, офіційні дані Єдиного державного реєстру судових рішень, Інститут масової інформації (ІМІ), Репортери без кордонів (RSF - РБК), Української Гельсінської спілки з прав людини, (The Committee to Protect Journalists) Комітету захисту журналістів, Міжнародної федерації журналістів (International Federation of Journalists) та міжнародної статистичної аналітичної бази Statista.

Методи дослідження. У цій кваліфікаційній праці проведено комплексне науково - теоретичне, нормативно - правове та прикладне дослідження, яке передбачає оцінку первинних та вторинних матеріалів, інформаційно - аналітичної бази та юридично - правових і дотичних ресурсів дослідження із посиланням на найновіші джерела інформації та академічну й прикладну наукову думку. Також використані концептуальний

підходи дослідження та вдосконалення розуміння принципів дії національного та міжнародного права, різних джерел права, міжнародних конвенцій. У результаті розширеного аналізу встановлені параметри міжнародних і регіональних рамок кримінально - правового захисту професійної журналістської діяльності, прав та свобод, безпеки та життя журналістів та їх сімей і джерел інформації, у тому числі що стосуються ролі Міжнародного кримінального суду, судів та ad hoc трибуналів під егідою ООН, як незалежних міжнародних судових органів при притягнення до відповідальності міжнародних злочинців та за особливо тяжкі злочини, які також охоплюють сферу професійної журналістської діяльності, прав та свобод, безпеки та життя журналістів та їх сімей і джерел інформації, та законодавства з прав людини. Крім того, дослідженням охоплені англomовні та інші відповідні документи іноземних джерел, щоб зрозуміти останні розробки в цій галузі. Наукові гносеологічні методи забезпечення ефективної реалізації цілепокладання, а саме реалізації мети наукового дослідження, опису об'єкта та предмета наукового пошуку у цій роботі охоплюють цілу низку інструментів із переліку загальнонаукових та спеціально сформованих елементів апарату наукового пізнання, і включає, серед інших: діалектичний метод - у процесі науково - пізнавальних заходів дослідження явищ соціально-правового характеру у їх взаємозв'язку та протиставленнях, генезі та перетвореннях, що спрямований на визначенні, дитермінуванні, оцінюванні об'єктивного рівня стану наукової вивченості професійної журналістської діяльності журналістів в Україні та світі (розділ 1, 2, 3); метод узагальнення - під час консолідації домінуючих та тих, що перебувають у стані розвитку у юридичній науково - практичній літературі, тез, позицій, міркувань, нововведень, пропозицій, які націлені на еволюційних чи революційний генезис механізму виявлення, притягнення до відповідальності за кримінальне перешкоджання професійній журналістській діяльності, правам та свободам, безпеці та життю журналістів та їх сімей і джерел інформації запобігання та протидії цим злочинам, підвищення захищеності та безпеки журналістів (розділи 1-3), метод системно-структурного аналізу - при вивченні професійної журналістської діяльності в світлі об'єктивної охоронюваної кримінально - правової категорії (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1); ретроспективне дослідження у процесі наукового та історичного огляду ступеня наукової розробленості проблематики кримінальних правопорушень здійснення злочинної діяльності проти журналістів, перешкоджання законній професійній журналістській діяльності (підрозділ 1.1, 3.1); порівняльно-правовий метод аналізу іноземних джерел, нормативно - правової бази, судових прецедентів, кейсів та вироків іноземних судів, в міжнародних кримінальних процесах та трибуналах під егідою ООН та об'єднань держав, спрямованих на кримінально-правову охорону професійної журналістської діяльності, прав та свобод, безпеки та життя журналістів та їх сімей і джерел інформації, і,

разом з тим, задля узагальнення та впровадження подібного, особливого чи неповторного, універсального й індивідуального у кримінальній законодавчій сферах України, Європи, регіональних та міжнародних об'єднань та інституцій, окремих рішеннях юрисдикцій іноземних країн, у тому числі у порядку застосування екстериторіальної юрисдикції, за зазначеною тематикою і предметом дослідження (підрозділ 1.3), метод догматичного аналізу - для дослідження кваліфікуючих характеристик, ознаки складу злочинів проти аналізу ознак складів злочинів проти професійної журналістської діяльності, прав та свобод, безпеки та життя журналістів та їх сімей і джерел інформації, вивчення досконалих та хибних якостей, дефектів та недоліків норм і елементів системи кримінально - правового захисту професійної журналістської діяльності, прав та свобод, безпеки та життя журналістів та їх сімей і джерел інформації, наукового пошуку способів вдосконалення механізму запобігання та протидії злочинам проти захисту професійної журналістської діяльності, прав та свобод, безпеки та життя журналістів та їх сімей і джерел інформації (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1); статистичний метод застосований в процесі інформаційно - аналітичного охарактеризування та динамічному узагальненні емпіричних даних, їх візуалізації фактичних даних, що стосуються змінних у часі показників, які необхідні для належного розкриття тематики цього наукового дослідження (розділи 1, 3); функціональний метод наукового пізнання застосований під час здійснення заходів спеціально - кримінологічного, загального соціального, індивідуального профілактичного та віктимологічного спрямування, які направлені на розвиток науково - практичного апарату забезпечення ефективної системи протидії та запобігання злочинам проти професійної журналістської діяльності, прав та свобод, безпеки та життя журналістів та їх сімей і джерел інформації (підрозділи 3.1, 3.2); логіко-семантичний метод застосований під час глибинного аналізу, дефініцій та категорій, когнітивного апарату у міжнародно - правовій категоріальній сферах тлумачення та застосування понять, принципів, звичаєвих та універсальних концепцій у сфері кримінально - правової охорони професійної журналістської діяльності, прав та свобод, безпеки та життя журналістів та їх сімей і джерел інформації (розділи 1, 2. 3), системно - структурний метод покладений в основу аналізу корінних, причинних засад детермінації злочинності проти журналіста, його близьких, сім'ї та джерел інформації, законної професійної журналістської діяльності (розділ 1, 2) і, насамкінець, формально-логічні методи наукового пізнання у юридичному науковому пошуку використані у процесі порівняльного аналізу чинних кримінально - правових норм та проектних законодавчих та регуляторних і профілактично - попереджувальних ініціатив як в Україні, так і в іноземних країнах, об'єднаннях країн, регіональних та міжнародних інституціях та органах кримінально - правового захисту професійної журналістської діяльності,

прав та свобод, безпеки та життя журналістів та їх сімей і джерел інформації, доцільності їх вдосконалення, впровадження у діюче нормативно - регуляторне поле, обґрунтованого обговорення пропозицій і наведення висновків щодо нормативного, профілактичного, запобіжного та протидіючого злочинності апарату кримінально - правового захисту професійної журналістської діяльності, прав та свобод, безпеки та життя журналістів та їх сімей і джерел інформації на національному, регіональному і універсальному міжнародному рівнях з метою мінімізації і уникнення явища безкарності злочинів проти професійної журналістської діяльності, прав та свобод, безпеки та життя журналістів та їх сімей і джерел інформації (розділи 2, 3).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в Україні на дисертаційному рівні розроблено кримінологічні засади притягнення до кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності та протидії злочинам проти журналістів, їх близьких, сімей та законної професійної журналістської діяльності в мирний час на національному вітчизняному та міжнародному рівні як у мирний час, в умовах зон підвищеної конфліктності, небезпеки і під час військових дій, на основі її комплексної кримінологічної характеристики та стратегічно орієнтованого підходу.

Основні положення, якими обумовлюється **новизна дослідження**, містяться у тому, що: вперше: 1. надана кримінологічна характеристика злочинів проти журналістів, їх близьких, сімей та законної професійної журналістської діяльності у вітчизняному національному та у міжнародному глобальному вимірі як у мирний час, так і в умовах зон небезпеки і військових дій час, в результаті чого виявлено, окреслено і пояснено її високий рівень, несприятливу динаміку, стійке позитивне зростання, переважні сфери походження небезпеки і посягань від спеціальних суб'єктів владних повноважень і сфери політики, а також зон небезпеки та збройних конфліктів; 2. виявлено та окреслено універсальні світові закономірності дії механізму детермінації злочинів проти журналістів, їх близьких, сімей та законної професійної журналістської діяльності, а також дії фактору віктимізації професійної журналістської діяльності та причинно наслідкові зв'язки і мотиваційний механізм такого виду злочинів як у мирний час, так і в умовах зон небезпеки і під час військових дій; 3. реалізовано системну кримінологічну характеристику злочинам проти журналістів, їх близьких, сімей та законної професійної журналістської діяльності в Україні та у світі як комплексу злочинів, до яких можливе застосування заходів протидії кримінального законодавства, національної та міжнародної юрисдикцій, які вчиняються по відношенню до життя і безпеки журналістів, їх сімей, джерел інформації та їх професійної діяльності шляхом незаконного перешкоджання із залученням наукової та практичної оцінки конкретних випадків тиску, перешкоджання і

фізичного впливу; 4. запропоновано вдосконалити ч.2 статті 22 ККУ і доповнити частинами 1,2,3 відповідних статей 345-1, 347-1 та 348-1, 349-1, понизивши вік кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з посяганням на життя та здоров'я журналістів, їх близьких, членів їх родин у зв'язку з виконанням їх законної професійної журналістської діяльності; 5. розроблено модель стратегічно зорієнтованого механізму протидії злочинам проти журналіста, його близьких, сім'ї та джерел інформації. удосконалено: 6. концептуальне кримінологічне поняття «журналістської діяльності» як суспільно важливої і потребує спеціальної охорони соціальної категорії, яка виконує соціально - гуманістичну роль, що полягає в підтримці демократичного суспільства, в якому рівний доступ до інформації надається всім особам і реалізуються право свободи слова і самовираження та має правову цінність, яка полягає у площині соціального контролю, а також і як засобу забезпечення законності, правопорядку, як засобу запобігання та протидії різним формам злочинності у суспільстві; 7. розуміння об'єктивної сторони злочину, а саме двооб'єктності злочинів проти журналістів у складі спеціального розділу XV Особливої частини Кримінального кодексу України, а також загального родового об'єкту злочину проти журналіста, його сім'ї та джерел інформації, професійної законної журналістської діяльності, як сукупність суспільно корисних і важливих функціонально забезпечувальних громадський порядок, індивідуальних прав і свобод громадян і засад верховенство права правоохоронних функцій і відносин соціального контролю, що здійснюється шляхом законної професійної журналістської діяльності. 8. знання про мотиви злочинів проти журналістів та професійної журналістської діяльності, за наслідком чого визначено, що злочинний умисний мотив основного кримінального злочину - перешкоджання професійній журналістській діяльності - обмежити (1) обізнаність про потенційне місце злочину та необхідність фотографувати, знімати та записувати потенційні докази, і (2) повідомлення про злочин і свідчення потерпілих і свідків. В умовах же збройного конфлікту мотив злочину проти життя і безпеки журналіста посилюється обтяжливими обставинами, і полягає у намірі скоїти менший за індивідуальними наслідками для винуватця кримінальний злочин проти журналіста, який висвітлює події у зоні бойових зіткнень, збройних конфліктів, бойових дій, в умовах політичних репресій та утисків де скоюють тяжкі військові злочини, злочини проти людяності та інші міжнародні та інші кримінальні правопорушення, аніж намагались потім відповідальним за ці злочини. дістали подальшого розвитку: 9. концептуальні засади розробки та формування міжнародних засад спеціальної кримінально - правової відповідальності за злочини проти журналістів та законної професійної журналістської діяльності нарівні із злочинністю проти правосуддя, авторитету та безпеки держави, людства, світового порядку і миру; 10.

правові механізми застосування екстериторіальної юрисдикції, а також широкого використання універсальної юрисдикції у притягненні до кримінальної відповідальності осіб, винних у злочинах проти світового порядку інститутами міжнародного кримінального судочинства, включаючи Міжнародний кримінальний суд та спеціальні кримінальні трибунали під егідою ООН; 11. посилення міжнародної відповідальності юридичних осіб та держав, як суб'єктів, на які націлений кримінально - правовий вплив та відповідні санкції за кримінальні правопорушення проти журналістів та законної професійної журналістської діяльності, порушення взятих на себе міжнародно - правових обов'язків захисту прав і свобод людини та свободи слова в мирний час та під час збройних конфліктів і ведення війни, зокрема у співпраці з Комісією з міжнародного права ООН шляхом доповнення Проекту статей про міжнародну правову відповідальність країни статтею про кримінальну відповідальність і правопорушення з боку держав. Практичне значення одержаних результатів міститься у тому, що прогресивні науково - прикладні напрацювання, оригінальні для розширення наукової дискусії тлумачення, висновки та пропозиції носять універсальний характер, розвивають існуючі, та ставлять нові виклики і питання і тому можуть бути використані за наступними напрямками: 12. у науково - дослідній сфері при подальшій розробці доктринальних та прикладних наукових положень про причини, мотиви та умови вчинення злочинів проти журналістів та законної професійної журналістської діяльності, дослідження механізму вчинення цих злочинів та протидії та запобіганню ним, 13. у правотворчості при внесенні змін до законів про захист та сприяння медіа, при вдосконаленні КК України та нормативних актах і інструкціях, направлених на запобігання та протидію злочинам проти журналістів та законної професійної журналістської діяльності; 14. у практичній правозастосовній сфері при розслідуванні та у кримінальному судочинстві злочинів проти журналістів та законної професійної журналістської діяльності в Україні, а також в інших країнах та на міжнародному рівні у мирний час, в умовах зон підвищеної конфліктності, небезпеки, і під час військових дій, 15. в освітньому процесі, зокрема при викладанні курсів з кримінології та кримінального права України та міжнародного права в частині кримінально - правової охорони, зокрема «Захист прав людини і держави прокуратурою України: національна та міжнародна практика», «Запобігання злочинності у контексті глобалізації», «Актуальні проблеми кримінального процесу», «Актуальні проблеми кваліфікації злочинів», «Юрисдикція в міжнародному праві» у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара та похідних зазначеної тематики навчальних дисциплін та спеціальних курсів у юридичних вищих навчальних закладах і на факультетах, а також при складанні навчальних програм, підготовці монографій, підручників і посібників.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною, завершеною науковою працею. Сформульовані в ній положення, узагальнення, висновки, рекомендації та пропозиції обґрунтовано на підставі самостійно проведених досліджень. У теоретико - прикладній статті «Співвідношення публічно - правової державної та індивідуальної кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності та злочини проти журналістів» автором здійснено аналіз співвідношення між публічною кримінальною відповідальністю держави, яка винна у скоєнні злочину проти професійної журналістської діяльності співробітників ЗМІ, а також проти безпеки та життя журналістів як людини, а також індивідуальної кримінальної відповідальності безпосередніх виконавців кримінального злочину, їх замовників та ініціаторів із числа їх керівників, або пов'язаних мотивом високопосадовців, лідерів держави. Проаналізовані міжнародні нормативно - правові документи. У науковій статті «Проблеми застосовності міжнародно - правової та екстериторіальної юрисдикції у притягненні до кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності і злочини проти журналістів» автор наводить аргументацію та кримінологічний нормативний аналіз співвідношення і застосовності кримінальних норм міжнародного права, екстериторіальної юрисдикції країн, в яких законні інтереси їх громадян, законних резидентів і суспільного ладу зазнали шкоди через арешти, затримання, ув'язнення, переслідувань і вбивства журналістів у зв'язку зі здійсненням ними законної професійної журналістської діяльності. У правозастосовній академічній статті «Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання законній професійній діяльності журналістів» автор наукового дослідження доводить особливу роль законної професійної діяльності журналістів у розвитку громадянського суспільства та функціонування механізму держави, наводить дані міжнародних організацій щодо свободи слова та журналістської діяльності в Україні та розглядає специфіку правового статусу журналіста, підкреслює на необхідності забезпечення державних гарантій захисту діяльності журналістів, застосовуючи відповідні положення Конституції України, вітчизняних законів та зарубіжних нормативних документів і рекомендацій. Для аргументації окремих положень дисертації використовувалися наукові праці інших учених, на які зроблено посилання.

ЗАПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ:

О.В. Сачко, д.ю.н., проф.: Скажіть, будь ласка, на Вашу думку, в чому полягає стратегія і механізми протидії злочинів проти журналістів?

Р.Р. Сосков, здобувач: В моїй роботі змодельовані загальносоціальні заходи протидії злочинам проти журналістів, їх близьких, сімей та законної професійної журналістської діяльності, як комплексу компонентів, що

містить: соціально – економічні заходи, які передбачають стратегічні заходи щодо скорочення бідності, підвищення зайнятості, інституціональної та сприяння вільним ЗМІ, заснованому на справедливій юстиції та громадянському суспільстві та свободі слова; політично – правові заходи, спрямовані на подолання деградації суспільно – правового ладу і послаблення превентивних зусиль журналістики, як засобу суспільного контролю над громадським порядком і збереженням цінностей і прав людини, що ставить їх у центр кримінально – свавільного протистояння з суб'єктами такої деградації, яке поглиблює суспільство у сферу стійкого «криміналізму», тобто сталого сприйняття недотримання принципів законності; моралізування та заходи культурно – етичного вдосконалення та розвитку суспільних відносин, метою яких є морально – етичне запобігання детермінуючим факторам і профілактика злочинності.

О.Л. Соколенко, д.ю.н., проф.: На Вашу думку, хто є такі особи, які вчиняють злочини проти журналістів?

Р.Р. Сосков, здобувач: Особи, які вчиняють злочини проти журналістів, можуть бути різного походження і мати різні мотиви своїх дій. Однак до основних груп, можна віднести: Організована злочинність: Злочинні організації можуть вчиняти насильства проти журналістів, якщо ті розкривають їхню діяльність або заважають їхнім інтересам. Екстремістські групи: Групи, які проводять екстремістську або терористичну діяльність, можуть вбивати чи залякувати журналістів, які розкривають їхню ідеологію чи дії. Корпоративні інтереси: Компанії чи корпорації можуть вчиняти тиск на журналістів, щоб приховати негативні новини про свою діяльність чи впливати на громадську думку. Урядові органи або посадовці: У деяких випадках представники влади можуть вчиняти злочини проти журналістів для того, щоб приховати корупцію, порушення прав людини чи інші негативні аспекти їх діяльності. Ненаявна цензура: Деякі режими можуть вживати схованих методів для обмеження свободи слова і пригнічення незалежних медіа.

І.Г. Алексеєнко, к.ю.н, проф.: На Вашу думку, які заходи можуть бути в кримінально-правовій охороні журналістів?

Р.Р. Сосков, здобувач: В моїй роботі було сформульовано спеціально – кримінологічні заходи запобігання та протидії злочинам проти журналістів, їх близьких, сімей та законної професійної журналістської діяльності: національно кримінально - правові заходи, які, серед іншого, передбачати профілактично - роз'яснювальну та організаційно - координаційну роль правоохоронних органів у сприянні створення безпечних умов журналістам, дотримання правил безпеки і превентивних засобів забезпечення та охорони їх законної професійної діяльності, джерел

інформації, близьких та сімей; заходи міжнародної кримінально – правової протидії.

Н.С. Юзікова, д.ю.н., проф.: На Вашу думку, як виявляти мотиви злочинів проти професійної журналістської діяльності?

Р.Р. Сосков, здобувач: Виявлення мотивів злочинів проти професійної журналістської діяльності може бути складним завданням, оскільки вони можуть виникати з різних причин і включати різноманітні мотивації. Варто розглядати політичні, економічні, соціокультурні та інші фактори, які можуть впливати на ситуацію. Вивчення тем та матеріалів, які публікував журналіст, це може допомогти зрозуміти, чи є конкретні статті або дослідження, які могли стати причиною атаки.

К.В. Бережна, д.ю.н., проф.: На Вашу думку, чи самі журналісти можуть виконувати роботу на замовлення проти окремих осіб?

Р.Р. Сосков, здобувач: Відповідь доволі проста, ТАК, можуть, адже окрім вільних і незалежних журналістів, у нас є і такі які нехтують принципами вільної і незалежної журналістики, банально отримуючи фінансову вигоду від написання замовних матеріалів проти тієї чи іншої особи, підприємства, установи або організації.

І.В. Патерило, д.ю.н., проф.: Скажіть будь ласка, на Вашу думку, який механізм протидії злочинів проти журналістів може бути в умовах військових дій?

Р.Р. Сосков, здобувач: Міжнародні та національні закони: Забезпечення наявності ефективних правових механізмів для кримінального переслідування тих, хто вчиняє злочини проти журналістів. Це може включати створення спеціалізованих судових органів або комісій для розгляду подібних справ. Міжнародні місії та спостерігачі: Залучення міжнародних місій та спостерігачів для моніторингу ситуації та допомоги в захисті журналістів. Ці місії можуть виступати як своєрідний гарант безпеки для представників ЗМІ. Тренування військових сил: Навчання військових сил та інших збройних формувань професійним та етичним стандартам щодо обґрунтування прав журналістів у зонах конфліктів, а також до невикористання насильства проти них. Інформаційні кампанії: Проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності військових та громадськості щодо важливості свободи преси та безпеки журналістів в умовах конфліктів. Захисні заходи для журналістів: Забезпечення журналістів доступом до захисного обладнання, інструктажу щодо безпеки та надання їм можливості працювати в зоні конфлікту за безпечними стандартами.

ВИСТУП НАУКОВОГО КЕРІВНИКА:

Т.В. Корнякова, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара:

Здобувач в достатньому обсязі виконав освітню складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи аспіранта була виконана з дотриманням встановлених строків та з досягненням високих результатів вивчення навчальних дисциплін. Як наслідок, Р.Р. Сосков набув необхідні теоретичні знання, вміння та навички, а також інші компетентності, що є достатніми для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Здобувач достатньою мірою оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності; це підтверджується проведенням ним власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

У процесі підготовки дисертації “Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності” та виконання здобувачем розробленого та затвердженого індивідуального плану наукової роботи, здобувач, виконуючи загальні настанови наукового керівника, виявив належний рівень самостійності в науковому дослідженні на всіх його стадіях: при виборі теми дослідження, його плануванні, реалізації і остаточному доопрацюванні. Вироблені здобувачем теоретичні положення є достатньо обґрунтованими, а пропозиції мають практичне значення, зокрема в нормотворчій діяльності та правозастосуванні. Дисертація має послідовну та зрозумілу структуру, а сформульовані наукові положення являють собою результат критичного переосмислення наявних та створення нових цілісних знань. При дослідженні опрацьовано велику кількість доктринальних джерел, законодавства, в тому числі перспективного та зарубіжного.

Здобувачем також дотримано вимоги академічної доброчесності та не допущено її порушень під час дослідження.

Отже, виконане здобувачем дисертаційне дослідження є першою працею, у якій комплексно та системно розглядаються проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності. Доведено, що існуюча комплексна кримінально-правова регламентація на сьогодні у світлі масовості кримінальних порушень проти журналістів та їх законної професійної діяльності, розповсюдженого потужного детермінуючого фактору цього виду злочинності, а саме безкарності таких злочинів, вимагає вдосконалення задля очікуваного результату посилення ефективності захисту вищезазначених суспільних правовідносин. Запропоновано описову та пояснювальну аргументацію застосовної методології дослідження злочинів проти журналістів та їх професійної журналістської діяльності оперуючи парадигмами діалектичного детермінізму та феноменології. Надано

характеристику стану злочинності проти журналістів, їх близьких та сімей та їх законно професійної журналістської діяльності у загальносвітовому вимірі як поширеному явищу, яке зростає і характеризується високим ступенем насильства, зокрема тільки за один 2020 рік в США фізичні напади на журналістів зросли майже на 1400% у 2020 році, поширений мізогінізм (зневага до жінок у журналістиці), адже за даними ООН виявлено, що 75% респондентів - журналісток, які назвали себе жінками, підтвердили, що зазнавали насильства в Інтернеті, переслідувань, погроз і нападів.

Обґрунтовано, що вирішальна соціально - гуманістична роль і цінність самої журналістики полягає в підтримці демократичного суспільства, в якому рівний доступ до інформації надається всім особам. Більш важливим питанням є те, що кожен має право на точну інформацію та прозору доставку від ЗМІ. Рівність у доступі до інформації є одним із кроків, які має зробити кожна країна, яка дотримується демократичної системи. Безсумнівно, щоб зменшити можливість хаосу, а отже протидіяти криміногенним факторам у суспільстві, наявність рівного доступу до інформації має бути захищена від фейкових новин з боку влади.

Журналістика, журналістська діяльність - соціальний інститут, створений з метою забезпечення всебічного й об'єктивного інформування всіх суб'єктів суспільного життя про соціальну дійсність, що необхідне для оптимального функціонування всіх інших соціальних інститутів і суспільства і загалом як саморегульованої системи. Соціальна місія журналістики, журналістською діяльності, полягає у формуванні громадської думки.

У процесі аналізу правової ціннісної характеристики журналістської діяльності встановлено, що правова цінність, як зазначено вище, у тому, що вільний доступ до інформації та її поширення перетворює журналістику на сторожового пса чи викривача фактів, які стають підставами розслідувань зловживань, правопорушень, притягнення винних до відповідальності перед законом, чого б не було у разі відсутності інформації про такі порушення і загроз охоронюваним суспільним правовідносинам, без ролі, яку виконує професійна законна журналістська діяльність у суспільстві в якості викривача дій і фактів, які загрожують принципам верховенства права, як опорного стовпа сталої і досконалої демократії і стабільного правового режиму, а отже правової стійності державності і нації. Це одна з головних, зокрема в розумінні кримінологічних категорій, функцій журналістики, журналістської діяльності, яка полягає у площині соціального контролю, а також і як засобу забезпечення законності, правопорядку, як засобу запобігання та протидії різним формам злочинності у суспільстві, у цьому полягає кримінологічна цінність категорії журналістики і її актуальність і важливість як охоронюваного адміністративними і кримінально - правовими засобами категорії загальносуспільного значення і цінності та об'єкта академічної розробки і похідного від нього предмета

наукового пошуку, які вимагають всебічного національного та міжнародного теоретико - прикладного кримінологічного дослідження.

Доведено, що злочинні спроби і замаху на пресу з метою пригнічення та спроби позбутися вільної преси і вільних ЗМІ, свободи слова і виразу думок, які реалізуються засобами законної професійної журналістської діяльності, продиктовані мотивацією і намірами свавілля, тобто намагання позбутися соціального контролю над девіантною поведінкою заперечення поведінки в межах дозволеного суспільного порядку, або в силу свавільного мотивованого заперечення порядку і верховенства права, чи то через мотивоване встановлення диктатури та нав'язування власної волі та чи то тотальної тиранії над суспільством.

Рекомендовано під час розслідування та аналізу злочинів, пов'язаних із перешкоджанням професійній діяльності журналістів, розподіляти злочини на дві групи за діями злочинця: 1. Злочини проти журналіста, які не мають прямого відношення до його роботи. У даному випадку, хоча винний усвідомлює, що його дії є злочинами дотичними до журналістської діяльності, вони все ж порушують права і свободи журналіста, як людини, на безпеку і життя. Суб'єктивні спонукання та цілі винного не пов'язані виключно з професійною діяльністю журналіста. У цьому випадку вчинення винним суспільно небезпечних дій не відповідатиме вимогам, передбаченим статтями 163, 171, 345-1, 347-1, 348-1, 349-1. 2. Злочини, пов'язані з перешкоджанням журналістам виконувати свої законні професійні обов'язки. У цьому конкретному випадку йдеться про винного, який усвідомлює правовий статус потерпілого та діє проти журналіста (статус потерпілого відомий), а правопорушник має на меті перешкодити професійній діяльності журналіста чи не дозволити відбутися оприлюдненню компромату стосовно нього або в наслідок загрози чи шкоди від викривного матеріалу, іншим загрозам, що походять безпосередньо для зловмисника від журналіста та його професійної роботи в межах законних журналістських дій.

Зроблено висновок, що змістовною складовою, що формує злочинний умисний мотив основного кримінального злочину - перешкоджання професійній журналістській діяльності є дві ключові мети: 1. обмежити обізнаність загалу (публічність, оприлюднення) з певних небажаних для зловмисника чи викривальних фактів, приховати відомості про потенційне місце злочину та здатність журналіста фотографувати, знімати та записувати потенційні матеріали й докази, і 2. уникнути повідомлення про злочин і свідчення потерпілих і свідків.

Підсумовано, що обтяжуючим фактором, що може спонукати до вбивства журналіста, як вкрай тяжкий злочин проти журналіста та його професійної діяльності, може бути нездатність перешкодити не завдавши фізичної шкоди, небезпеки життю журналіста, його родини та його джерелам інформації, на фоні того, що небезпека, яка від них, від

професійної журналістської діяльності у висвітленні інших тяжких злочинів змушує переступити інший бар'єр вбивства, вчинити акцесорний (забезпечувальний) кримінальний злочин проти життя і безпеки журналіста, або/та його родини чи джерела інформації.

Визнано при аналізі сфери суспільно значущих відносин, у нашому випадку у сфері законної професійної журналістської діяльності, і заходів безпечного і ефективного та результативного виконання журналістами своїх службових обов'язків, що сприяють задоволенню громадянських прав і свобод і підтримці суспільного порядку через функцію соціального контролю, що суспільна охоронювана функціональна вага і кримінально захисний потенціал поняття «журналіст» повинен бути розширеного характеру, оскільки наближує за своїм значенням роботу журналістів до співробітників правоохоронних органів. Це, у свої чергу, впливає на характеризування об'єктивної сторони (*actus reus*) та суб'єктивної сторони (*mens rea*) категорії злочину проти журналіста, його близьких, сім'ї та законної професійної журналістської діяльності.

Наголошено, що у світлі того, що базовим за вертикаллю рівнем системи об'єктивного складу злочину є безпосередній об'єкт злочину (*actus reus*) - конкретні суспільні відносини, які поставлено законодавцем під охорону, статті Розділу XV Особливої частини КК України, яким завдається шкоди злочином, підпадають під ознаки конкретного складу злочину. Правильне визначення безпосереднього об'єкта дає можливість встановити коло суб'єктів відносин, які охороняються, межі злочинної і незлочинної поведінки, правильно сформулювати склад злочину, кваліфікувати за існуючою статтею Особливої частини, визначити ступінь суспільної небезпечності посягання на охоронювані законом суспільні відносини, розмір покарання та інше.

Виявлено, що враховуючи класифікацію за «горизонталлю», яка в першу чергу відноситься до складних злочинів, конструкція яких так чи інакше включає в себе два чи навіть більше об'єкти, варто її проводити на рівні безпосереднього об'єкта, при цьому виділяючи: 1) безпосередній основний об'єкт; та 2) безпосередній додатковий об'єкт, який в свою чергу, поділяється на: а) обов'язковий; та б) факультативний. На підставі чого, у світлі АТО в Україні та військових дій і збройної агресії, розпочатої у 2022 році, перешкоджання професійній діяльності журналістів, пов'язані з предметом дослідження, супутні злочини проти світового порядку, безпеки, людяності, правил ведення війни (військові злочини) та поводження з цивільними вважаються теоретично та практично обґрунтованими підставі розглядати складову злочинів проти журналістів, їх сімей, джерел інформації та законної професійної журналістської діяльності у поєднанні та взаємозв'язку із злочинами, що є об'єктом національного у частині Розділу XX Особливої частини Кримінального кодексу України, кримінально - правовий охоронний потенціал і захист якого забезпечують

статті 437, 438, 443, 444, 447 КК України Розділу XX у контексті супутніх кримінальних практик проти журналістів та їх професійної законної журналістської діяльності з метою приховування більш тяжких злочинів бойовиків та збройних сил агресора проти миру, світового правового порядку, безпеки людства та людяності, у порядку порушень правил ведення війни і поводження з цивільним населенням, а також міжнародного кримінально - правового спектру та іноземної кримінальної юрисдикції, зокрема екстериторіальної, сфери кримінально - правової охорони зазначеного вище об'єкту. 16. Доведено, що склад злочину, передбачений ст. 348-1 КК, чітко визначається в законі як двооб'єктний, відповідно до ознак якого основним безпосереднім об'єктом складу злочину є законна професійна діяльність журналіста, а додатковим обов'язковим об'єктом - життя зазначених у цій статті закону осіб, тобто його близьких рідних чи членів його сім'ї, в частині статті 347 - 1, наприклад, при здійсненні законної журналістської діяльності замах може бути вчинений як майно журналіста, так і на майно його близьких родичів та членів їх сім'ї. Відповідно до конструкції складу злочину цей склад не містить ознак предмета злочину, тому ми пропонуємо вважати такий вид злочину безпредметним, адже такий підхід надає простір для більш ефективного кримінально - правової охорони і захисту.

Формалізовано, що відносини між державними органами щодо регулювання діяльності журналістів мають бути обмеженими за будь-яких обставин. Однак за певних обставин цією можливістю зловживають, щоб впливати на громадську думку. Таке зловживання явно порушує стандарти доброго (належного) адміністрування (англ. good governance). Внесок у інформаційний простір, що є обов'язком і професійним видом діяльності медіа організацій, впливатиме на неупередженість інформації, що надається громадськості. Щоб запобігти диктатурі та цензурі через численні зіткнення у формі державного втручання проти вільних ЗМІ, уряд повинен визнати, що він повинен зберігати дистанцію та не втручатися в процес створення новин під час професійної діяльності журналістів.

Зроблено висновок, що держава не може ухилитися від відповідальності за дії своїх посадових осіб, стверджуючи, що вони діяли на свій страх і ризик. Інакше можна було б дозволити безкарність, зловживання дорученнями, уникнення відповідальності і покарання, оскільки в більшості випадків не було б практичного способу довести, що агент держави, її повноважна посадова особа виконував або не виконував отримані накази. 27. Доведено, що індивідуальна кримінальна відповідальність високопосадовців не є похідною формою кримінальної відповідальності, відокремлена від кримінальної відповідальності юридичної особи, від кримінальної відповідальності держав і суб'єктів міжнародного права, натомість призначена для встановлення індивідуальної кримінальної відповідальності за власну роль вищого рівня керівника в

нехтуванні грубими порушеннями міжнародного кримінального права або, нездатність розслідувати або покарати винних за ці порушення і дозволяти повторюваність такої форми злочинності.

Протидія злочинам проти журналіста, його близьких, сім'ї та джерел інформації, законної професійної журналістської діяльності вимагає правильного підходу, який максимізує науковий потенціал і політичну волю суспільства, її зосередженість, організованість, керованість, перспективність і проактивність. Цей вид злочинності є кримінальним феноменом, пов'язаним із метасистемними, міжінституційними (соціальними, економічними та політичними) сферами. Моделювання кримінально - правового конструкту - системи засобів захисту суспільних відносин у сфері свободи слова, вільного обігу інформації та професійної законної журналістської діяльності і життя журналіста, як комплексного об'єкта кримінально - правової охорони та захисту є частиною розробки стратегічного орієнтованого механізму протидії цьому типу злочинності. За результатами дослідження вирішено запропонувати модель стратегічно зорієнтованого механізму протидії злочину проти журналіста, його близьких, сім'ї та джерел інформації, законної професійної журналістської діяльності.

Автором розроблено структуру моделі стратегічно зорієнтованого механізму протидії злочину проти журналіста, його близьких, сім'ї та джерел інформації, законної професійної журналістської діяльності, яка включає наступні компоненти: 1) Ціннісно - аксіологічний елемент, який визначає основні принципи кримінології; в основу ціннісно - аксіологічного компоненту механізму протидії злочинам покладений керівний аксіологічний ціннісний тріумвірат «держава - медіа - людина»; 2) Структурно-функціональний елемент у формі метаархітектури механізму протидії злочинності проти журналіста; 3) Політико - організаційний елемент, який формується в процесі проголошеного в ООН цивілізаційного сталого розвитку людини як в межах систем протидії злочинам проти журналіста.

Зважаючи на вище викладене, вважаю, що наукова кваліфікація Р.Р. Соскова відповідає вимогам здобувача ступеня доктора філософії, а його дисертація «Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності» відповідає кваліфікаційним вимогам щодо дисертацій доктора філософії, викладеним у пп. 9, 10, 11, 12 «Про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, зі змінами, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України № 979 від 21 жовтня 2020 р. та № 608 від 9 червня 2021 р., «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від

12.01.2022 р. № 44), і може бути рекомендована до прийняття до розгляду спеціалізованою вченою радою, а її автор Сосков Роман Романович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

ВИСНОВКИ ФАХІВЦІВ-ЕКСПЕРТІВ:

К.ю.н., професор, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права **Алексєєнко І.Г.** - У дослідженні особлива увага приділяється науковому аналізу кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності. Ця увага обумовлена кількома ключовими аспектами. Дослідження виявляє значне зростання кількості кримінальних злочинів проти журналістів, особливо в контексті фізичних нападів та мізогінізму в журналістиці. Це підкреслює потребу в глибшому розумінні та відповіді на цю проблему. Існує проблема безкарності злочинів проти журналістів, що є потужним детермінуючим фактором такої злочинності. Це вимагає вдосконалення кримінально-правової регламентації та ефективного механізму захисту. Журналістика відіграє ключову роль у підтримці демократичного суспільства та забезпеченні доступу до інформації. Злочини проти журналістів, таким чином, є злочинами проти основ демократії. Дослідження розглядає стан злочинності проти журналістів у світовому вимірі, вказуючи на її поширеність та міжнародний характер. Враховуючи зростання числа загиблих журналістів і неефективність існуючих механізмів захисту, дослідження підкреслює необхідність розробки нових глобальних стандартів захисту журналістів. Ці аспекти в сукупності обумовлюють актуальність теми та необхідність її дослідження, а також визначають напрямки для подальшого вивчення та розробки ефективних стратегій захисту журналістів.

Загальний висновок про роботу. Дисертація Соскова Романа Романовича “Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності” безумовно має високий рівень виконання і повною мірою готова до захисту на спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Д.ю.н., проф., професор кафедри адміністративного і кримінального права **О.В. Сачко** - Дістала виконана здобувачем робота з пошуку основних підходів щодо понять «журналістська діяльність», «злочин перешкоджання професійній журналістській діяльності», «злочин проти журналістів», «журналіст». У повній мірі проаналізовано звіти та аналітичні доповіді, що містяться у матеріалах та на сайтах спеціальних установ ООН, Ради Європи та Європарламенту, Міжнародного червоного хреста, Офісу Генерального

прокурора України, Міністерства внутрішніх справ, офіційні дані Єдиного державного реєстру судових рішень, Інститут масової інформації (ІМІ), Репортери без кордонів (RSF - РБК), Української Гельсінської спілки з прав людини, (The Committee to Protect Journalists) Комітету захисту журналістів, Міжнародної федерації журналістів (International Federation of Journalists) та міжнародної статистичної аналітичної бази Statista. Наукові гносеологічні методи забезпечення ефективної реалізації цілепокладання, а саме реалізації мети наукового дослідження, опису об'єкта та предмета наукового пошуку у цій роботі охоплюють цілу низку інструментів із переліку загальнонаукових та спеціально сформованих елементів апарату наукового пізнання.

Д.ю.н., проф., професор кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету **О.Л. Соколенко** - Автор описує різні аспекти кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності, що є актуальним через зростання кримінальних порушень проти журналістів, які часто залишаються безкарними. Увага приділяється наступним аспектам. Комплексна кримінально-правова регламентація. Автор підкреслює необхідність удосконалення існуючих законодавчих механізмів для більш ефективного захисту журналістів та їх професійної діяльності. Дослідження надає дані про зростання числа фізичних нападів та мізогінізму в журналістиці, особливо в контексті глобального масштабу проблеми.

Автор акцентує увагу на високій кількості загиблих журналістів і вказує на термінову потребу розробки нових міжнародних стандартів для захисту журналістів. Підкреслюється важливість журналістики для підтримки демократичного суспільства та рівного доступу до інформації. Автор розглядає журналістику як важливий інструмент соціального контролю та запобігання злочинності.

Позитивні висновки цього дослідження включають рекомендації щодо вдосконалення законодавства для кращого захисту журналістів, а також підкреслення значення журналістики як важливого соціального інституту. Автор пропонує конкретні методики та підходи для боротьби з безкарністю злочинів проти журналістів і підвищення рівня їх захисту в межах кримінально-правової системи. О.Л. Соколенко вважає, що дисертаційна робота Соскова Романа Романовича "Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності" відповідає всім необхідним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

В ОБГОВОРЕННІ БРАЛИ УЧАСТЬ:

Доктор юрид. наук, проф., професор кафедри цивільного, трудового та господарського права **Марченко О.В.**, яка зауважила, що ознайоmlена з текстом дисертації. Дисертація, дійсно, сильна, гарно оформлена, є великий фактаж матеріалу. Сьогодні пролунала виключно наукова доповідь. О.В. Марченко підтримала рішення фахових експертів, що дисертаційна робота Соскова Романа Романовича відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Канд. юрид. наук, доц., доцент кафедри адміністративного і кримінального права **Лахова О.В.** зазначила, що дисертаційна робота виконувалась впродовж декількох років. У дисертанта багато наукових робіт, які підтверджують вірогідність і достовірність наукових ідей. Деякі позиції потребують відшліфування, але тут більшою мірою йде мова про недоліки за текстом, про окремі висловлювання, а наукова частина має все необхідне, щоб рекомендувати роботу до подальшого захисту.

Д-р юрид. наук, проф., професор кафедри цивільного, трудового та господарського права **Патерило І.В.**, відзначила дисертаційну роботу як гідну для присудження ступеня доктора філософії. Дуже багато фактичного матеріалу. Матеріал опрацьований на достатньо високому рівні. Дуже гарна доповідь, зроблена на високому рівні. Дисертант володіє матеріалом в повному обсязі і надав повні відповіді на усі запитання. Тому можна рекомендувати роботу до подальшого захисту у спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

ВИСНОВОК

Актуальність теми. Актуальність і доцільність обраної теми наукового пошуку і цього дослідження обґрунтовується неабияким резонансом у науково – практичній і правозастосовній сферах, пріоритетністю і значенням кримінально – правової охорони професійної роботи журналістів після кількох революцій в Україні, зокрема революції гідності, рупором і інформаційним забезпечувальним засобом стала вільна преса, професійна журналістська діяльність, яка саме через професійну активність стала центром політичного тиску, фізичного перешкоджання,

пошкодження їх майна, технічних та інших засобів журналістської праці, і замахів на безпеку і життя журналістів, членів їх сімей, їх інформаторів та джерел інформації. Ще більше ці кримінально переслідувані злочини поширились із розгортанням бойових дій, бойового протистояння з бойовиками, у зонах спеціальних військових антитерористичних операцій з 2014 року, а далі із трагічним розпалюванням з 24 лютого 2022 року повномасштабної агресії проти України, адже журналістська інформація і розслідування її поширеним джерелом і способом фіксації масштабних злочинів міжнародно – кримінальної правової юрисдикції під час збройних конфліктів та воєнних бій і воєнного стану, які ще ляжуть в основу показових кримінальних процесі у межах міжнародних інститутів розслідування та глобально значимих злочинів, які є предметом розгляду, вироків судів та трибуналів під егідою ООН, міжнародного кримінального суду, ЄСПЛ і не тільки, враховуючи загибелі іноземних журналістів, що відкриває простір для застосування і екстериторіальних юрисдикцій для кримінального переслідування суб'єктів кримінального злочину (юридичних і фізичних осіб) засобами національних правових режимів та механізмів кримінально – правового захисту громадян і журналістів за кордоном. Більше того, міжнародна- правова оцінка та досвід забезпечення механізму кримінально – правового захисту на рівні національних правових систем, міжнародного права та застосування екстериторіальної юрисдикції до злочинного перешкоджання професійній журналістській діяльності та правам, безпеці та життю журналістів, членам їх сімей та джерелам інформації в точках збройного протистояння у світі, особливо з урахуванням Ізраїльсько – Палестинського збройного конфлікту та протистояння з жовтня 2023 року навколо сектора Гази дуже поверхово чи взагалі мало розкрито в вітчизняних наукових дослідженнях та напрацюваннях, що значно послаблює формування ефективної системи та дієвому механізму запобігання та протидії цьому виду злочину та кримінальних правопорушень як на національному, так і рівні співпраці із інститутами зарубіжних юрисдикцій, а також міжнародними інститутами кримінально – правового захисту.

Насамкінець, в обґрунтування важливості обраної теми дослідження служить і той факт, що керівництвом Організації Об'єднаних Націй 12 квітня 2012 року було схвалено План дій ООН щодо безпеки журналістів та вирішення проблеми безкарності злочинів проти журналістів (UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity) як скоординовану відповідь з цієї проблеми, яка була розповсюджена серед усіх партнерських об'єднань та організацій. План дій ООН представляє собою координовану міжвідомчу систему, яка передбачає мультисторонній підходів у здійсненні на глобальному рівні стратегічної програми дій, які націлені на інтенсифікацію механізмів охорони і дієвому захисті професійної журналістської діяльності і роботи, сімей, колег і джерел інформації

журналістів. На Генеральній Асамблеї ООН, що відбулась 18 грудня 2013 року, країни - члени ухвалили Резолюцію №68/163 націлену на посилення охорони та безпеки журналістської професії. Крім того, 2 листопада був проголошений Міжнародним днем боротьби із безкарністю злочинів проти професійної журналістської діяльності і доручила ЮНЕСКО організувати координаційну роботу з поступової імплементації цього Плану дій задля досягнення остаточної мети припинення практик безкарності злочинів проти журналістів і перешкоджання їх професійній діяльності. Протягом 10 років Генеральна Асамблея, Рада з прав людини, ЮНЕСКО та регіональні міжурядові організації працювали над нормативно – регуляторним вдосконаленням роботи із реалізації Плану дій ООН, прийняті відповідні резолюції, націлені на неодмінне посилення національних міжнародних рекомендованих стандартів безпеки професійної журналістської діяльності.

У 2022 році десята річниця від Плану дій ООН щодо безпеки журналістів та вирішення проблеми безкарності злочинів проти журналістів, та декада сумлінної праці з його імплементації стали віхою для повторного підтвердження, повторного зобов'язання та перерозподілу зусиль для просування Плану ООН. Ще раз країни – члени ООН підтвердити актуальність Плану дій ООН як плану для всіх залучених сторін, які мають завдання захищати безпеку журналістів. Країни підтвердили політичну волю, мету та ресурси для досягнення цілей Плану ООН, посилити вплив на місцях, запобігти нападам та атакам на вільну пресу та ЗМІ, захистити журналістів у небезпеці та притягнути до відповідальності осіб, відповідальних за напади на журналістів, загрози їх життю та безпеці та безперешкодному здійсненню їх професійної діяльності. Так, 10-та річниця дала можливість підвести підсумки ключових досягнень протягом першого десятиліття реалізації Плану дій ООН, а також визначити шляхи вирішення проблем, які виникли на цьому шляху. У зв'язку з цим ЮНЕСКО координувала консультативний процес із залученням багатьох зацікавлених сторін, який включав регіональні та тематичні консультації для збору досвіду партнерів, найкращих практик щодо сприяння безпеці журналістів, кримінально – правового та адміністративного захисту та охорони журналістів та їх професійної діяльності.

Процес досяг кульмінації в листопаді 2022 року, коли представники урядів, громадянського суспільства та міжнародних організацій зібралися на конференції високого рівня з нагоди 10-ї річниці Плану у Відні, Австрія. Понад 50 країн підтвердили свою прихильність Плану дій ООН шляхом політичної декларації, доповненої державними заявами, а також закликом громадянського суспільства до дії. Країни – учасниці Плану дій ООН взяли на себе зобов'язання усунути нові та прийдешні загрози безпеці журналістів, свободі ЗМІ та плюралізму слова та свободі висловлення, такі

як ті, що виникають у цифрову епоху, а також специфічні ризики, з якими стикаються жінки-журналістки у зв'язку зі своєю роботою.

Затвердження теми та плану дисертаційної роботи. Тему дисертаційної роботи затверджено (протокол № 4 від 19.11.2020 р.). на засіданні вченої ради Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обрана тематика наукового дослідження посиляється на основоположні принципи, цілі і завдання та спирається на положення Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки, затвердженої Указом Президента України від 7 вересня 2021 року № 487/2021, Указу Президента України «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 - 2027 роки» від 11.05.2023 року № 273/2023, Розпорядження від 27 вересня 2022 р. N 850-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю», Плану дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова» затвердженого Комітетом міністрів Ради Європи 14 грудня 2022 року (Захист свободи думки і свободи засобів масової інформації, Мета: Сприяти плюралістичному медійному середовищу в Україні через гармонізацію правової та політичної бази відповідно до європейських стандартів), Рекомендацій CM/Rec(2016) 4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо захисту журналістики й безпеки журналістів та інших працівників ЗМІ» від 13 квітня 2016 року, Плану дій ООН щодо безпеки журналістів та вирішення проблеми безкарності злочинів проти журналістів (UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity), Цілей сталого розвитку (Глобальні цілі, ціль 16: Мир та справедливість) ООН (The Sustainable Development Goals (SDGs), also known as the Global Goals, adopted by the United Nations in 2015). Та виконана в межах науково-дослідної теми кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара “Модернізація національного підходу до вирішення проблем правового захисту людини і суспільства у контексті сучасних глобальних викликів” (0122U001409).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною, завершеною науковою працею. Сформульовані в ній положення, узагальнення, висновки, рекомендації та пропозиції обґрунтовано на підставі самостійно проведених досліджень.

У теоретико – прикладній статті «Співвідношення публічно – правової державної та індивідуальної кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності та злочини проти журналістів» автором здійснено аналіз співвідношення між публічної кримінальної відповідальністю держави, яка винна у скоєнні злочину проти

професійної журналістської діяльності співробітників ЗМІ, а також проти безпеки та життя журналістів як людини, а також індивідуальної кримінальної відповідальності безпосередніх виконавців кримінального злочину, їх замовників та ініціаторів із числа їх керівників, або пов'язаних мотивом високопосадовців, лідерів держави. Проаналізовані міжнародні нормативно – правові документи.

У науковій статті «Проблеми застосовності міжнародно – правової та екстериторіальної юрисдикцій у притягненні до кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності і злочини проти журналістів» автор наводить аргументацію та кримінологічний нормативний аналіз співвідношення і застосовності кримінальних норм міжнародного права, екстериторіальної юрисдикції країн, в яких законні інтереси їх громадян, законних резидентів і суспільного ладу зазнали шкоди через арешти, затримання, ув'язнення, переслідувань і вбивства журналістів у зв'язку зі здійсненням ними законної професійної журналістської діяльності.

У правозастосовній академічній статті «Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання законній професійній діяльності журналістів» автор наукового дослідження доводить особливу роль законної професійної діяльності журналістів у розвитку громадянського суспільства та функціонування механізму держави, наводить дані міжнародних організацій щодо свободи слова та журналістської діяльності в Україні та розглядає специфіку правового статусу журналіста, підкреслює на необхідності забезпечення державних гарантій захисту діяльності журналістів, застосовуючи відповідні положення Конституції України, вітчизняних законів та зарубіжних нормативних документів і рекомендацій.

Для аргументації окремих положень дисертації використовувалися наукові праці інших учених, на які зроблено посилання.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень і рекомендацій

Дисертація апелює до широкого теоретико-методологічного підґрунтя. Наукові гносеологічні методи забезпечення ефективної реалізації цілепокладання, а саме реалізації мети наукового дослідження, опису об'єкта та предмета наукового пошуку у цій роботі охоплюють цілу низку інструментів із переліку загальнонаукових та спеціально сформованих елементів апарату наукового пізнання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в Україні на дисертаційному рівні розроблено кримінологічні засади притягнення до кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності та протидії злочинам проти журналістів, їх близьких, сімей та законної професійної журналістської діяльності в мирний час на національному вітчизняному та міжнародному рівні як у мирний час, в умовах зон підвищеної конфліктності, небезпеки і

під час військових дій, на основі її комплексної кримінологічної характеристики та стратегічно орієнтованого підходу.

Теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає у комплексному аналізі правових, соціально-економічних та міжнародних аспектів цього питання. Дослідження сприяє розвитку теорії кримінального права, удосконаленню законодавства, підвищенню ефективності правозастосування та захисту прав журналістів, що, у свою чергу, сприяє зміцненню демократичних інститутів та свободи слова.

Практичне значення міститься у тому, що прогресивні науково - прикладні напрацювання, оригінальні для розширення наукової дискусії тлумачення, висновки та пропозиції носять універсальний характер, розвивають існуючі, та ставлять нові виклики і питання і тому можуть бути використані за наступними напрямками:

- у науково – дослідній сфері при подальшій розробці доктринальних та прикладних наукових положень про причини, мотиви та умови вчинення злочинів проти журналістів та законної професійної журналістської діяльності, дослідження механізму вчинення цих злочинів та протидії та запобіганню ним,

- у правотворчості при внесенні змін до законів про захист та сприяння медіа, при вдосконаленні КК України та нормативних актах і інструкціях, направлених на запобігання та протидію злочинам проти журналістів та законної професійної журналістської діяльності;

- у практичній правозастосовній сфері при розслідуванні та у кримінальному судочинстві злочинів проти журналістів та законної професійної журналістської діяльності в Україні, а також в інших країнах та на міжнародному рівні у мирний час, в умовах зон підвищеної конфліктності, небезпеки, і під час військових дій,

- в освітньому процесі, зокрема при викладанні курсів з кримінології та кримінального права України та міжнародного права в частині кримінально – правової охорони, зокрема «Захист прав людини і держави прокуратурою України: національна та міжнародна практика», «Запобігання злочинності у контексті глобалізації», «Актуальні проблеми кримінального процесу», «Актуальні проблеми кваліфікації злочинів», «Юрисдикція в міжнародному праві» у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара та похідних зазначеної тематики навчальних дисциплін та спеціальних курсів у юридичних вищих навчальних закладах і на факультетах, а також при складанні навчальних програм, підготовці монографій, підручників і посібників.

Публікації. Основні положення та висновки дисертації викладені у 6 публікаціях автора, у тому числі 3 – у наукових фахових виданнях категорії «Б», 1 – одноосібної монографії, 2 – тези доповідей на конференціях.

Список публікацій здобувача, у яких відображено

наукові результати дисертації

Публікації у фахових наукових виданнях та виданнях, включених у міжнародні наукометричні бази:

1. Сосков Р.Р. Проблеми кримінальної відповідальності за перешкодження професійній журналістській діяльності. Дніпро: Ліра, 2024. 296 с. ISBN: 978-966-981-894-2
2. Сосков Р.Р. Проблеми кримінальної відповідальності за перешкодження законній професійній діяльності журналістів. *Держава та регіони. Серія: Право.* 2023. № 4. С 139-145
http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2023/24.pdf DOI
<https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.4.22>
3. Сосков Р.Р. Співвідношення публічно – правової державної та індивідуальної кримінальної відповідальності за перешкодження професійній журналістській діяльності та злочини проти журналістів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. Том 34 (73) № 6. С.91-101. 2023.
https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/6_2023/15.pdf DOI
<https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.6/15>
4. Сосков Р.Р. Проблеми застосовності міжнародно – правової та екстериторіальної юрисдикцій у притягненні до кримінальної відповідальності за перешкодження професійній журналістській діяльності і злочини проти журналістів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2020. № 4. С. С.23-28. 2020.
http://apnl.dnu.in.ua/4_2020/6.pdf DOI
<https://doi.org/10.32782/39221542>

Наукові праці апробаційного характеру

1. Сосков Р.Р. «Правові гарантії незалежної діяльності журналістів в Україні» // Матеріали XII міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» 9-10 жовтня 2020 р. м. Дніпро, Україна. С. 115-116 URL: [13 Sucasn stan ta persp rozvv derz i prava.pdf \(dnu.dp.ua\)](https://www.dnu.dp.ua/13_Sucasn_stan_ta_persp_rozvv_derz_i_prava.pdf)

2. Сосков Р.Р. “Вплив перешкоджання журналістській діяльності на свободу слова та демократію”// Національна парадигма правового розвитку сучасної України: збірник тез Всеукраїнського науково-практичного юридичного форуму (Дніпро, 18 травня 2023 р.). Дніпро: Ліра, 2023. 350 с., с. 343-346 URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/new_NACIONALNA%20PARADIGMA.pdf
3. Сосков Р.Р. «Міжнародний досвід і практика щодо кримінальної відповідальності за порушення журналістських прав» // Забезпечення принципів поваги, захисту та реалізації прав дитини у цифровому середовищі: [збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Дніпро, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, 23 листопада 2023 р.]. Дніпро: Ліра, 2023. 357 с., с. 353-354 URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/new_Zbirnyk_Konf_Zahyst%20prav_dytny_v_cifrovomu_sviti.pdf

На підставі заслуховування та обговорення доповіді Соскова Романа Романовича про основні положення дисертаційної роботи, питань та відповідей на них.

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертація Соскова Романа Романовича за темою: “Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності”, подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право є завершеним, самостійним дослідженням і відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44).

2. Дисертація Соскова Романа Романовича та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності.

3. Рекомендувати дисертацію Соскова Романа Романовича за темою: “Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності”, до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження Р.Р. Соскову ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

4. Рекомендувати вченій раді університету розглянути питання про створення спеціалізованої вченої ради для разового захисту дисертації Соскова Романа Романовича на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право. Пропозиції щодо кандидатур до складу разової спеціалізованої вченої ради.

ВІДОМОСТІ

про членів спеціалізованої вченої ради для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право аспіранта Соскова Романа Романовича на тему “Проблеми кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній журналістській діяльності” у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Місце основної роботи, підпорядкування, посада	Науковий ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Наукові публікації, опубліковані за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача
1	Соколенко Ольга Леонідівна (голова)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, декан юридичного факультету, професор кафедри адміністративного і кримінального права	Доктор юридичних наук, 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, 2013 р.	Професор кафедри адміністративного і кримінального права, 2014 р.	1. Соколенко О. Л. Аналіз кримінально-правових аспектів захисту професійної діяльності журналістів. <i>Право та державне управління</i> . 2023. № 4. С. 188-193. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2023/27.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/pdu.2023.4.25 (фахове видання категорії «Б»).
					2. Соколенко О. Л. Аналіз ефективності кримінально-правових норм щодо захисту журналістів від погроз та насильства в Україні. <i>Науковий вісник публічного та приватного права</i> . 2023. № 5. С. 267-272. URL: http://nvppp.in.ua/vip/2023/5/47.pdf DOI: https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.5.45 (фахове видання категорії «Б»).
					3. Соколенко О. Л. Аспекти доказування в кримінальних справах, пов'язаних із злочинами проти професійної діяльності журналістів. <i>Юридичний бюлетень</i> . 2023. № 31. С. 106-112. URL:

					http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2023/31/14.pdf DOI: https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2023.31.14 (фахове видання категорії «Б»).
2	<p>Легеза Євген Олександрович (опонент)</p>	<p>Університет митної справи та фінансів, ННІ права та міжнародно-правових відносин, професор кафедри публічного та приватного права</p>	<p>Доктор юридичних наук, 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, 2017 р.</p>	<p>Професор кафедри адміністративного та митного права, 2018 р.</p>	<p>1. Легеза Є. О. Легеза Ю. О. Зарубіжний досвід адміністративної та кримінальної відповідальності за перешкоджання професійної діяльності журналістів як елемент захисту прав людини. <i>Правові новели</i>, 21, 2023. 207-213. URL: http://legalnovels.in.ua/journal/21_2023/29.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/ln.2023.21.29 (фахове видання категорії «Б»).</p> <p>2. Легеза Є. О. Особливості правового регулювання та стану дослідження кримінально-правової охорони професійної діяльності журналістів. <i>Європейські перспективи</i>. 2024. № 1. 187-192. URL: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/EP-2024-1/EP_2024_1_187.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/ep.2024.1.27 (фахове видання категорії «Б»).</p> <p>3. Zadyraka, Nataliia. Leheza, Yevhen. Bykovskiy, Mykola. Zheliezniak, Yevhenii. Leheza, Yulia. 2023. Correlation of Legal Concepts of Administrative Procedure and Administrative Liability in the Sphere of Urban Planning. <i>Jurnal cita hukum indonesian law journal</i>. Vol. 11 No. 1. P. 33-44, URL: https://journal.uinjkt.ac.id/index.php/citahukum/article/view/31784 DOI: https://doi.org/10.15408/jc.h.v11i1.31784 (Web of Science).</p> <p>4. Leheza, Yevhen. Rezykova, Mariia. Korniakova, Tatiana. Lytvyn, Olena. Komashko, Volodymyr. 2023. Understanding the interpretation of legal standards: theoretical, administrative, criminal, financial aspects. <i>Revista do Curso de</i></p>

					<p><i>Direito do UNIFOR</i>. V. 14, No. 2. P. 56-69 DOI: https://doi.org/10.24862/rcdu.v14i2.1828 (Web of Science).</p> <p>5. Matviichuk, Anatolii. Shcherbak, Viktor. Sirko, Viktoria. Malieieva, Hanna. Leheza, Yevhen. 2022. Human principles of law as a universal normative framework: Principios humanos del derecho como marco normativo universal. <i>Cuestiones Políticas</i>, 40(75). P. 221-231. DOI: https://doi.org/10.46398/cuestpol.4075.14 (Web of Science).</p>
3	Дідківська Галина Василівна (опонент)	Державний податковий університет, завідувач кафедри кримінального права та процесу	Доктор юридичних наук 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право, 2020 р.	Професор кафедри кримінального права та кримінології, 2021 р.	<p>1. Дідківська Г. В. Актуальні питання притягнення до кримінальної відповідальності за перешкоджання професійній діяльності журналістів. <i>Аналітично-порівняльне правознавство</i>. №6. 2023. С. 561-564. URL: http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/294803/287641 DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.98 (фахове видання категорії «Б»).</p> <p>2. Дідківська Г. В. Вплив державної політики України на формування системи запобігання злочинності. <i>Ірпінський юридичний часопис</i>. Випуск 2(4). 2020. С. 115-121. https://drive.google.com/file/d/1AUD5o28nsuDRa7jpyvhNaLloCCVvtIH/view DOI: 10.33244/2617-4154.2(4).2020.115-121 (фахове видання категорії «Б»).</p> <p>3. Дідківська Г. В. Міжнародна співпраця у запобіганні злочинності. <i>Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)</i>. 2021. Вип. 16. С. 75-84. URL: https://drive.google.com/file/d/1O50pq3ukv76aNyGPHD1NmBS--tq13qKi/view DOI: 10.33244/2521-1196.16.2021.75-84 (фахове видання категорії «Б»).</p>

					4. Дідківська Г.В. Запобігання перешкоджанню професійній діяльності журналістів. <i>Ірпінський юридичний часопис</i> . Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. – Випуск 4 (13). – (Серія : право). С. 91-97 URL: https://drive.google.com/file/d/10JtXuzic3eh_acKKK6-a2jPVuKKIRZu/view DOI: 10.33244/2617-4154.4(13).2023.91-97 (фахове видання категорії «Б»).
4	Сачко Олександр Васильович (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, професор кафедри адміністративного і кримінального права	Доктор юридичних наук 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, 2019 р.	Професор кафедри адміністративного і кримінального права, 2023 р.	1. Сачко О.В. Взаємодія між журналістами, правоохоронними органами та громадськістю в контексті запобігання та розслідування справ про перешкоджання журналістської діяльності. <i>Приватне та публічне право</i> . 2023. № 4. С.44-49. URL: http://pp-law.in.ua/archive/4_2023/7.pdf DOI: 10.32782/2663-5666.2023.4.7 (фахове видання категорії «Б»).
					2. Сачко О.В. Міжнародне регулювання питань перешкоджання журналістської діяльності під час проведення судових засідань. <i>Держава та регіони. Серія: Право</i> . 2023. № 4. С 133-138 URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2023/23.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.4.21 (фахове видання категорії «Б»).
					3. Сачко О.В. Правові аспекти кримінальної відповідальності за фізичні напади на журналістів. <i>Юридичний вісник</i> . 2023. № 5. С.100-107. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v5_2023/13.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/yuv.v5.2023.13 (фахове видання категорії «Б»).
5	Алексєєнко Ігор Григорович (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся	Доктор політичних наук,	Професор кафедри цивільного, трудового	1. Алексєєнко І.Г. Протидія законній професійній діяльності журналістів: аналіз згідно статті 171

		Гончара, професор кафедри цивільного, трудового та господарського права	23.00.02 – політичні інститути та процеси, 2011 р., кандидат юридичних наук, 12.00.01 теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень, 2002 р.	та господарського права, 2020 р.	Кримінального Кодексу України. <i>Приватне та публічне право</i> . 2023. № 4. С. 32-37 URL: http://pp-law.in.ua/archive/4_2023/5.pdf DOI: 10.32782/2663-5666.2023.4.5 (фахове видання категорії «Б»).
					2. Алексеєнко І. Г. Аналіз суб'єктивної сторони злочинних дій, спрямованих на перешкодження професійній діяльності журналістів. <i>Право та державне управління</i> . 2023. № 4. С. 147-153 URL: 22.pdf (kpu.zp.ua) DOI: https://doi.org/10.32782/pdu.2023.4.20 (фахове видання категорії «Б»).
					3. Алексеєнко І. Г. Аналіз мотиву та мети злочинів, спрямованих на перешкодження журналістської діяльності. <i>Право і суспільство</i> . 2023. № 6. С.65-71 URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/6_2023/10.pdf DOI: https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.6.10 (фахове видання категорії «Б»).

Голосували:

«За» – 17.

«Проти» – немає.

Утримались – немає.

Рішення прийнято одностайно.

Заст. голови
міжкафедрального семінару,
д-р юрид. наук, проф., проф.
кафедри адміністративного і
кримінального права

Наталія ЮЗІКОВА

Секретар, канд. юрид. наук,
доц., доцент кафедри цивільного,
трудового та господарського права

Олена ГРАБИЛЬНІКОВА